

ЛАЗУРСЬКИЙ Олександр Федорович (31. 03(12. 04). 1874, м. Переяслав Полтавської губ., нині Переяслав-Хмельницький Київської обл. — 27. 02(12. 03). 1917, Петроград, нині С.-Петербург, РФ) — психолог. Брат **В. Лазурського**. Доктор медицини (1900). Закінчив Військово-медичну академію в С.-Петербурзі (1897). Одночасно з навчанням від 1895 працював у Клініці душевних і нервових хвороб **В. Бехтерева**, де згодом очолював психологічну лабораторію. Брав участь у діяльності С.-Петербурзького товариства психіатрів і невропатологів, 1899 обраний його дійсним членом. 1901–02 стажувався в Німеччині. 1903–13 — викладач курсу загальної психології, приват-доцент кафедри душевних і нервових хвороб Військово-медичної академії; водночас від 1907 — професор кафедри загальної та експериментальної психології Психоневрологічного інституту (сприяв його організації); згодом — професор Педагогічної академії; від 1913 — у психіатричній клініці Жіночого медичного інституту (усі — Петроград). Працював над проблемою методу в психології, основними методами психологічного дослідження вважав спостереження й експеримент. Один із засновників експериментальної психології. Розробив методику природного експерименту, що сприяла розвитку педагогічної психології. Започаткував характерологію. Запропонував класифікацію особистостей, в основі якої — принцип їхнього активного пристосування до середовища. Запровадив поняття «ендопсихіка» й «екзопсихіка». До першого уналежнив внутрішні механізми особистості,

до другого — ставлення особистості до зовнішніх об'єктів і середовища загалом. Стверджував, що психологія повинна бути не філософською, а біологічною наукою. 2015 І. Леонтьєва захистила кандидатську дисертацію, присвячену постаті Л., — «Спадщина О. Ф. Лазурського (1874–1917) у вимірі вітчизняної експериментальної педагогіки».

Основні праці

О влиянии мышечных движений на черепномозговое кровообращение. С.-Петербург, 1900; Очерк науки о характерах. С.-Петербург, 1906; 3-е изд. – Петроград, 1917; Программа исследования личности. С.-Петербург, 1908; К учению о психической активности. Москва, 1916; Классификация личностей. Петроград, 1921; 3-е изд. – Ленинград, 1924; Психология общая и экспериментальная. 3-е изд. Ленинград, 1925.

Рекомендована література

1. Садчикова В. І. Психологічна спадщина О. Ф. Лазурського // Нариси з історії вітчизняної психології кінця 19 і початку 20 ст. К., 1959;
2. Журавель В. А. Роль А. Ф. Лазурського в создании отечественной медицинской психологии // ЖНП им. К. 1977. Т. 77, вып. 6;
3. Леонтьев Д. А. Теория личности А. Ф. Лазурського: от склонностей к отношениям // Методология и история психологии. 2008. Т. 3, № 4.

Н. М. Фещенко

Бібліографічний опис:

Лазурський Олександр Федорович / Н. М. Фещенко // *Енциклопедія Сучасної України* [Електронний ресурс] / Редкол.: І. М. Дзюба, А. І. Жуковський, М. Г. Железняк [та ін.]; НАН України, НТШ. — К. : Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2016. — Режим доступу: <https://esu.com.ua/article-53073>

2001-2025 © Ця енциклопедична стаття захищена авторським правом згідно з чинним законодавством України ([докладніше](#)).